

עין משפט
גור מצוה

לא:

אדם המזיק אע"פ שאינו מזיק בידים וכולן חייבין על נזקי גופן כמו אמר מר הוא הניחא לשמואל כו' ומשני כגון שהחוק כלים בכלים והשתא כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן ע"כ לאו על נזקין קאי דאי קאי אנוקין כדס"ד השתא א"כ מיירי כשהחוק בממונן המזיקין כדמוקי כשהחוק כלים בכלים דאי בגוף המזיק אמאי קאמר דפטורין על נזקי ממונן וכיון דהחוק בממונן מוזיקין איירי אמאי חייב שני כשהזיק גוף שלישי בממונו והא' האי בירא לאו איהו כרייה אלא אמוזיקין קאי וכולן חייבין אנוקין שהזיק גופו בין בממונן בין בגוף שאפי' גוף שני חייב על ממונן שלישי דמטעם שהיה לו לעמוד ולהזהיר הוי אדם המזיק וחיוב על הכלים אף לשמואל והשתא לא קשה מה שהקשה מאס עמד בעל קורה דכיון שיתחייב לפי המסקנא אין לחוש אס יכול לומר ולטעמין ולשמואל מי ניחא דיש מקומות שאין הש"ס מקפיד ופטורין על נזקי ממונן פירוש שמוזק ממונו את הכלים אפי' ראשון דפושע הוא דהוה ליה ממונו צור ופטור על הכלים:

בחוטרא דסמיותא. ארב פפא

פליג וס"ל לרב זבד דכי פסקא לאורחא כשלדא לא היה ראשון חייב בנזקי שלישי שהיה לו ליזער כשראה השני שנפל אצל בחוטרא דסמיותא דהוי גאלכסון כשנתקל הראשון בראש החוטרא אותו שצא אחר כך ונתקל בסוף החוטרא לא ראהו:

ואס

המניח פרק שלישי בבא קמא

ה"ג ראשון ודאי פושע הוא שני אגופו מיחייב שהיה לו לעמוד ולא עמד אממונו פטור דא"ל האי בירא לאו אנא כריתיה מיסיבי כולן חייבין על נזקי גופן כו' עד מאי טעמא דהוה ליה צור ולא מנינו צור שחייב צו אס הכלים הניחא לשמואל דאמר כו' אלא לרב מאי איכא למימר סרגמה רב

אדא כו'. והכי פירושו ראשון חייב בנזקי שני בין שניזק בגופו של ראשון ובין שהחוק בממונו של ראשון וגופו כדין מזיק וחיוב אף על כלים דשני דגופו לא משוינן [ליה] כדין צור וממונו [הוה ליה] בתורת צור וחיוב על גוף צ' ופטור על כליו אס החוק ממונן בממונן פטור דכור חייב צו נזקי אדם דלמרינן לעיל [כח:]: דכי דרשנין שור ולא אדם לענין קטלא אצל לענין נזקין חייב ופטור צו את הכלים ושני חייב בנזקי שלישי כדין מזיק היכא דהזק בגופו של שני אצל לא בנזקי ממונו שאס ממונו של שני הזיק את השלישי בגופו אינו חייב אפילו תורת צור אין לו על הקדירות של השני להתחייב במה שהזיק ואפילו הזיק בגופו של שלישי: ס' מה נפשו. דמשוית לממונו של ראשון צור וממונו דשני פטור: אי נתקל פושע הוא. והוי כמשליך תקלותיו ברה"ר משום הכי ממונן ראשון חייב: שני נמי נחייב. אנוקי שלישי דעביד ממונו לגופו של שלישי: ואי לאו פושע הוא. אנוס משוית ליה: אפי' ראשון נפטר. אפי' אנוקין דזיק בגופו כ"ש בממונו^(א): **ראשון ודאי פושע הוא. דמנפשיה נפל הלךך גופו הוי כמזיק ואממונו הוה ליה כורה צור ומחייב מיהא אגופו דשני^(ב) וקסבר רבא דרבנן לא פליגי עליה דר"מ בנתקל פושע**

הוא כדאוקי לעיל [כט.]. אציי דבתרמי פליגי אלא באפקר נזקיו הוא דפליגי אצל נתקל מעצמו פושע הוא לדברי הכל: שני. בנפילתו אנוס הוא אגופו מיהא מיחייב כמזיק בידים שהיה לו לעמוד ולא עמד: **אממונו פטור.** לגמרי ואפי' היה לו לעמוד: **דאמר ליה האי בירא לאו אנא כריתיה.** אלא ראשון ומפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס אמרן לעיל (דף כט.) דפטור: **מיסיבי כולן חייבין על נזקי גופן.** שהזיק גופן את אחרים בין בגוף בין בממונן: **ופטורין על נזקי ממונן.** שהזיק ממונן את אחרים. וקס"ד השתא דלגמרי פטר לכו אפי' הזיק הממונן את גוף חבירו: **מאי לאו אפילו ראשון.** וש"מ נתקל לאו פושע הוא ואגופו הוא דמחייב דהוה ליה לעמוד. ואע"ג דתחילתו אנוס חייב דבגופו לא משוינן ליה דין צור דנימא מפקיר נזקיו אחר נפילת אונס הוא אלא מזיק ממש הוא דאדם לא הוי צור אצל אממונו פטור: **לא לצר מראשון כו': אלא אמר רבא כו'.** ע"כ רבא לא חייב הראשון בנזקי ממונו שהזיק בשני דלאו פושע הוא ולא חלק בין ראשון לשני אלא בנזקין שהזיק גופו והכי אמר רבא ראשון הוי גופו מזיק וחיוב אפילו בנזקי ממונו של שני הואיל והיה לו לעמוד אצל שני אפילו היה לו לעמוד לא מחייב כוליה האי כראשון דראשון הוי פושע טפי משני הלכך ראשון ודאי הוי מזיק ושני מיסתתיה אי משוית ליה לגופיה צור וחיוב על נזקי גופו של שלישי אצל לא בנזקי ממונו דלא מנינו צור שחייב צו את הכלים וביריתא דקמיין כולן חייבין על נזקי גופו דמשמע אפילו שני כגון שהזיק את גופו של שלישי: **הניחא לשמואל.** איכא למימר דגופו של שני את ליה תורת צור: **אלא לרב דאמר.** אי לא אפקריה לא הוה צור בשלמא ממונן איכא למימר דמפקיר איניש אלא גוף מי מפקיר: **סרגמה רב אדא בר מניומי.** לצרייתא דלעיל כגון שהחוק כלים בכלים ולעולם מילתיה דרבא כדהוה שמעינן ליה מעיקרא דגופו דראשון ושני הוה כמזיקין בידים וחיבין על הכל ואפילו לשמואל דאמר דמידי דלא אפקריה הוי צור ה"מ בממונן אצל בגופו אדם הוא ולא צור וחיוב על נזקי כלים. וממונו של ראשון לשמואל בין אפקריה בין לא אפקריה הוי צור ולרב אי לא אפקריה חייב בכל ואי אפקריה הוי צור דנתקל מעצמו פושע הוא. וממונו של שני פטור אף על נזקי גוף השלישי דנזק המופקר על ידי אונס הוא וא"י לא אפקריה שורו הוא וטפח באפיה שהרי אנוס הוא. ומילתיה דרבא מתוקמא בין לרב בין לשמואל. ודקשיא לך ברייתא דקתני שאפילו ראשון ממונו פטור היינו היכא דהחוק כלים דשני בכליו דראשון דמיפטר משום דצור יניחו ולא חייב צו את הכלים ולרב בדאפקריניהו ולשמואל אפילו לא אפקריניהו והכי קתני כולן חייבין על נזקי שמזיק גופו ואפילו הזיק כלים דגופו דאדם מזיק הוא ופטורין על נזקי ממונן אס הזיק ממונן את כלי חביריהן דאפילו ממונן הראשון טפי מצור לא משוית ליה שאין לך פושע יותר מכורה צור ופטור צו את הכלים אצל הזיק ממונו את הגוף יש מהן חייב ויש מהן פטור ראשון חייב ושני פטור. וגירסא הכי איתא אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אצל לא בנזקי ממונו מה נפשך אי נתקל פושע הוא שני נמי ליחייב ואי נתקל לאו פושע הוא ראשון נמי ליפטר ראשון ודאי פושע הוא ושני אגופו מיחייב דהוה ליה לעמוד ולא עמד אממונו פטור דאמר ליה האי בירא לאו אנא כריתיה. ולא גרסינן הכא דהוה ליה צור כו' עד לצר מראשון והא' כולן קתני כו' עד שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו ולא בנזקי ממונו דהוה ליה צור כו' ולא גרסינן הכא האי בירא לאו אנא כריתיה וכו': **כשנראה.** כנצילה המושלכת למעבר הדרך ברחבה וממלאה את כל הדרך. שלדא נצילה כדאמרינן בעלמא שלדו קיימת (נדה דף כה.). כחוטרא דסמיותא. כמקל של סומין שמגשש הסומא צו ופעמים שהוא מושיטו לרוחב הדרך ומגשש: **בארנאי** זה צא בחצינו כו'. ופגע זה בזה: **פטור.** שלשניהם רשות להלך: היה בעל קורה ראשון כו' פטור. שזה מנהלך כדרכו והוא מיהר ללכת: **גב'** תרוייהו

מסורת הש"ס

א) עיין ברי"ף ובהרא"ש ובעל המאור ובמלחמות פירושים אחרים, ב) [לעיל ג: ו. ח: כח: לקמן מה.], ג) [לקמן לב. עיין שם.], ד) [לעיל כו., ט) [נחמד לע"ה א.], ו) [ע"כ מע"ה א.],

גיליון הש"ס

רש"י ד"ה ראשון ודאי כו' וקסבר רבא כו'. קשה לי הא רבא אמר ספ"ו דבי"מ האי כי דיתה והאי כי דיתה הרי דס"ל לרבא דלר"י נתקל לאו פושע הוא מדפטור בש"ח ועי' דהטעם כח ע"כ מוקפות ד"ה אמר רבא דלרבה דסבר דלר"י נתקל פושע י"ל דהטעם דפטור בש"ח משום תקח"ל אצל רבא דאמר האי כי דיתה מוכח דסבר דלר"י נתקל לאו פושע ונע"ג.

רבינו הגנאל

שנתקל עליו כאלו הוא השלימים. והא דרבא הלי' היא דלית מאן דפליג עליה ומסקנא כוותיה. אמר מר כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן. הניחא לשמואל דאמ' כל תקלה בור הוא ולענין קטלא אמ' שור ולא אדם חמור ולא כלין אבל לענין נזיקין אדם חייב וכלין פטורין. אלא הוו בור ואי לא ממוניה יננהו ובשורו הן שחייב בהו ובהו גופו היכי מפקר ליה. תרגמה אבא בר מימי קמי רבינא שהחוק כלין בכלין שיכול להפקידן. אדם. וכן חוטרא דסמוותא, פי' הסומא מגשש במטה שבידו הגה והנה בצדדין [ובא]מצע הדרך.

בוח א ב ג מ"י פ"יג מהלכות נזקי ממון הלכה י' ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עפ"ן סח טוש"ע ח"מ פר' חג סעף ז':

בבב ד מ"י שם הל' יא טוש"ע שם סעף ג: ג ה' טוש"ע שם בהג"ה: נא ד מ"י פ"ו מהלכות חובל ומזיק הלכה ח סמג עפ"ן ע' טוש"ע ח"מ ס' שעט סעף א: נב ז מ"י שם טוש"ע שם סעף ב: ז

רבינו הגנאל

ומתובנין עליה כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן ואפי' לאו אפי' ראשון כו'. וכיון דאיתותב דור אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין דאיתוק השני בגופו שלראשון בין דאיתוק בממונו שלראשון, שני חייב בנזקי שלישי אי איתוק בגופיה דשני. אבל איתוק בממונו שלשני לא. האי בירא לאו אנא כריתיה. פי' גאון זק"ל, אלא ראשון הוא דחפרה שנתקל תחלה. פי' הראשון חייב לשני אם החוק שני בממונו שלראשון בכליו דאינון כגון אבנו סבינו ומשא שהנינון ברשות הרבי' שאם החוק בהן אדם חייב כדאמרי' לעילא [כח:], וכל שכן אם החוק השני (השני) בגופו שלראשון שהיה לו לעמוד ולא עמד, ואם אינו יכול לעמוד היה לו להזהיר ולא הוזהר. אבל שלישי בגופו שלשני חייב השני, שהיה לו לעמוד או להזהיר כמו שאמרנו ולא עשה לפיכך חייב, אבל החוק בכליו שלשני פטור דאמ' ליה הלא המניח כליו ברשות הרבי' כאלו כרה בור ברשו' הרבי' וחייב, אלו הכלים לא השלכתים אני ברשו' הרבי', הראשון